

Nepřirozeně přirozený způsob, jak se naučit číst

Monika Víchová

Psychologický ústav FFMU, Brno
info@psychologon.cz

Dominic W. Massaro se domnívá, že děti lze naučit číst mnohem přirozeněji a dříve, než jak je tomu nyní. Ve svém článku představuje, jakým způsobem toho chce docílit.

Dominic W. Massaro is convinced of more natural and earlier way of learning reading. How to prove it he presents in his article.

V posledních letech je patrný návrat k přírodě a přirozenosti. Po biojogurtech či biobavlně nyní přichází biovýuka čtení. [Dominic W. Massaro](#) z Kalifornské univerzity v Santa Cruz se dlouhodobě zajímá o vztah mezi mluveným a psaným jazykem. Domnívá se, že bychom mohli své děti naučit číst stejně pohodlně i v přibližně stejném věku, jako je učíme mluvit (Massaro, 2012). Jak připomíná, porozumění mluvené řeči i ji samotnou si osvojujeme přirozeně tím, že na nás odmala neustále někdo mluví. Avšak s psaným textem se setkáváme zřídka a písmenka objevujeme prakticky až při nástupu do první třídy.

Dodneška je čtení pro spoustu žáků tvrdým oříškem a mnozí v něm nejsou nijak zdatní ani po několika letech učení. Oproti tomu problémů s řečí je mnohem méně a mnohdy za ně můžou jiní činitelé. Jistě to souvisí také s tím, že písmo je mnohem mladší než mluvené slovo. Navíc bylo vytvořeno uměle, takže můžeme asi jen těžko předpokládat, že jeho znalost je zakódována v genech.

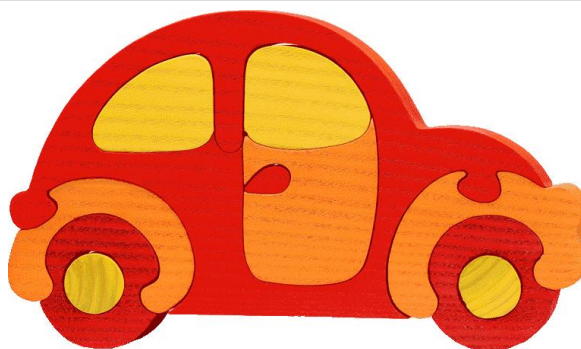

Massaro se řídí heslem: „Kujme železo, dokud je žhavé!“, a proto doporučuje začít sučením se četbě již před šestým rokem, kdy je lidský mozek nejtvárnější. Cituje různá zjištění neurologů (srov. např. James, 2009), která potvrzují, že mozek malých dětí je velmi štědrý k oblastem zajišťujícím zrakovou aktivitu, a že zároveň mají batolata a předškoláci všechno vybavení potřebné ke čtení, tedy pohyby očí, zrakovou ostrost, schopnost rozlišovat tvary nebo třídit objekty a události. Zároveň odmítá myšlenku, že je nutné se nejprve naučit mluvit a až pak číst, přičemž se odvolává na výzkumy prováděné s

neslyšícími dětmi, jimž znalost psaného jazyka naopak ulehčila ten mluvený (srov. Mayberry, del Giudice and Lieberman, 2011). Říká, že kdyby dospělí při komunikaci s dětmi používali tak často písmena jako mluvená slova, naučily by se jejich děti stejně tak dobře číst, jako umí mluvit. Massaro představuje veřejnosti interaktivní systém k osvojení čtení, tzv. Technology Assisted Reading Acquisition, zkráceně TARA. Princip je poměrně jednoduchý: spočívá v použití tabletu, který rozezná, co dospělý dítěti říká, a převede mluvenou podobu na text, takže některé z vyřčených slov se zobrazí na displeji. Menším dětem se ukáže méně slov napsaných většími písmeny, větším dětem naopak, přičemž slova si systém vybere podle toho, jaké mu byly dány informace o „čtenáři“, a na vyžádání dítěte nebo jeho rodiče i rád něco přidá nebo zopakuje. Jeden Massariho příklad za všechny: při popisu červené hračky ve tvaru autíčka se osmiměsíčnímu čtenáři zobrazí AUTO, jeho o šest měsíců staršímu kamarádovi HRAČKA AUTO a dvouletému batoletu tablet ukáže ČERVENÁ HRAČKA AUTO. Tento postup je údajně mnohem méně direktivní než ten ve škole, a také velmi podobný způsobu, jak děti učíme mluvit. Kromě zlepšení v plynulosti čtení by daný postup mohl žákům pomoci pochopit, o čem text je. A to vše přirozenou cestou, bez dalších zbytečných pouček. Celý úmysl sice vychází z angličtiny, kde je dost velký rozdíl mezi tím, jak se slovo čte a jak píše, ale jistě by mohl být dobrým tipem i pro ostatní jazyky, včetně toho našeho.

Z prováděných výzkumů vyplývá tedy snaha naučit děti číst již v útlém věku (Massaro je tak odvážný, že mluví již o osmiměsíčních kojencích) a ne až při nástupu do první třídy, jak tomu bylo doposud. Není ale jasné, nakolik Dominic Massaro uvážil, jestli budou mít děti ve svém nabitém rozvrhu na tento druh učení místo, protože čtení od nich vyžaduje oproti prostému poslechu mnohem více času a pozornosti. Ač se to nezdá, děti mají totiž v tomto období mnohem důležitější „věci na práci“. Například u nich dochází k rozvoji sociálních vazeb, fantazie, nebo prochází jednotlivými stádii psychosexuálního a morálního vývoje. I pokud toto necháme stranou, stejně musíme vzít v úvahu, že vzhledem k větší potřebě spánku a hraní nezbyvá malým dětem na učení příliš mnoho času.

Nicméně v dnešní době, kdy psaná komunikace dokonce začíná převažovat nad osobním kontaktem, je nízká čtenářská gramotnost velkým handicapem a jakýkoliv způsob, který by zmínil trápení dětí při učení se čtení, nám jistě přijde vhod. Teď jen zbývá počkat, jak se k tomu postaví další výzkumy.

Zdroje:

1. Massaro, D. W. (2012). Acquiring Literacy Naturally. *American Scientist*, 100 (4), 324-333. [cit. 2012-09-18] Dostupné z <<http://www.earlyread.org/relevant-literature>>.
2. Massaro, D. W. (2012). Speech Perception and Reading: Two Parallel Modes of Understanding Language and Implications for Acquiring Literacy Naturally. *The American Journal of Psychology*, 125 (3), 307-320. [cit. 2012-09-18] Dostupné z <<http://www.earlyread.org/relevant-literature>>.
3. James, K. H. (2009). Sensori-motor experience leads to changes in visual processing in the developing brain. *Developmental Science*, 13, 279-288. Dostupné z <onlinelibrary.wiley.com>.
4. Mayberry, R. I. & del Giudice, A. A. & Lieberman, A. M. (2011). Reading achievement in relation to phonological coding and awareness in deaf readers: A meta-analysis. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 16 (2), 164-188. Dostupné z <<http://jdsde.oxfordjournals.org/content/16/2/164.short>>.
5. Dominic Massaro [online]. Perceptual Science Lab: University of California at Santa Cruz. [cit. 2013-03-10]. Dostupné z <<http://mambo.ucsc.edu/people/dominic-massaro.html>>.

Obrázky

Děti [lok. 2013-02-26] <<http://www.earlyread.org/dom-massaro>>.

Červené auto [lok. 2013-02-26]

http://www.webareal.cz/fotky17202/fotos/vyrn_494Auto_cervene.jpg>.

Citace článku:

Víchová, M. (2013). *Nepřirozeně přirozený způsob, jak se naučit číst.* *PsychoLogOn [online]. 2 (1), s.73-74.* [cit. vložit datum citování]. Dostupný z WWW: <<http://psychologon.cz/data/pdf/157-neprirozene-prirozeny-zpusob-jak-se-naucit-cist.pdf>>. ISSN 1805-7160.